

KRONIKK: 6500 tegn inkl. mellomrom.
HOVEDINNLEGG: 4000 tegn inkl. mellomrom.
REPLIKK: 2000 tegn inkl. mellomrom.
KORTINNLEGG: 700 tegn inkl. mellomrom.
 Legg ved portrettfoto.

Kronikk

BARNESOLDATER: Hva menneskerettighetsaktivistene ikke forteller deg om unge drapsmenn.

Tegning: Arne Nøst

Sannheten om barnesoldater

Scott Gates

Direktør ved Senter for borgerkrigsstudier ved Institutt for fredsforskning (PRIO) og professor ved NTNU.

Simon Reich

Direktør ved Division of Global Affairs ved Rutgers University.

«**BARNESOLDATER ER** et spørsmål om menneskerettigheter»

Det er så mye mer enn det. Det er også et spørsmål om utvikling, og de har dessuten militær betydning. Men barnesoldater er absolutt ofre. For disse barna er utnyttet, revet bort fra familiene sine, frarøvet utdanning og tvunget ut i krigen.

Barnesoldater er like fullt også angripere. De er billige og effektive våpen i asymmetrisk krigføring. De er lærenemme elever i brutal taktikk. Opprørsgruppen *The Revolutionary United Front* (RUF) i Sierra Leone, som opererte fra 1991 til 2002 var beryktet for voldtekt og mishandling av sivilbefolkningen, og det var ofte barn som utførte utdådene. Disse barna var i utgangspunktet tvunget inn i rollen som soldater, og var svært ofte ruset på alkohol eller narkotika.

For slike barn kan krig lett bli en livsstil – på livstid.

«**DET ER** 300 000 barnesoldater i verden.»

Sier hvem? Ingen har noensinne gjort noe seriøst forsøk på å undersøke hvor mange barnesoldater som finnes. Barnerettighetsgrupper har brukt tallet i et forsøk på å rette verdens oppmerksomhet mot barnesoldatenes lidelser. Men krigene som benyttet mange barnesoldater, som de i Angola, Liberia og Nepal, er over. Antallet barnesoldater har sunket, uansett utgangspunkt. Likevel, tallet 300 000 blir brukt igjen og igjen.

Det betyr ikke at man skal ta lett på det. I mange konflikter har barnesoldater utgjort mer enn en fjerdedel av soldatene, blant annet i minst ni konflikter i Afrika de to siste tiårene. Så selv om 300 000 av verdens 6,8 milliarder innbyggere skulle være barnesoldater, er det uansett enda verre når de utgjør en uforholdsmessig stor del av ungdommen i et land.

Barne-soldater er lærenemme elever i brutal taktikk.

«**DE FLESTE** barnesoldater er afrikanske gutter.»

Det er ikke i nærheten av sannheten. Barnesoldater er et globalt fenomen. Mer enn 70 militære grupper i 19 land rundt om i verden rekrutterte og brukte barnesoldater mellom 2004 og 2007. Både i Burma, Colombia, Nepal og Sri Lanka fins det barn på slagmarkene. Storbritannia og USA rekrutterer begge 17-åringere, som formelt sett fortsatt er barn, og unnskylder dette med at de ikke blir satt inn i stridshandlinger. Begge land har likevel vedgått av barn under 18 år har vært ved fronten i Afghanistan og Irak.

Når de er også verken bevæpnet, i kamp eller gutter. Barnesoldater er ofte sendebud, bærere, spioner eller sexslaver. Variasjonen i oppgaver er så stor, at mange nå har begynt å benytte det mindre hardtslående, men mer presise begrepet «barn med tilknytning til krigførende styrker». Videre utgjør jenter så mye som 40 % av enkelte væpnede grupper.

«**GLOBALISERINGEN** skapte barnesoldatene.»

Fullstendig feil. For eksempel var antikkens Sparta helt avhengig av guttebarn helt ned til sjuårsalder ved krigføring, og den britiske marinen rekrutterte guttunger gjennom 17- og 1800-tallet. Det som har endret seg, er vår oppmerksomhet. Det har nemlig blitt økt rapportering og større synlighet om dette. Parallelt med en endring av vår oppfatning av barndom, der livets første år nå anses som en periode viet til uskyldig lek og læring.

«**VESTLIGE MILITÆRE** har ingen problemer overfor barnesoldater.»

Bare ved konvensjonell krigføring. I asymmetriske konflikter blir bildet et helt annet. Selvmordsbombing er ett naturlig eksempel. En regulær vestlig soldat kan bare gjette om barnet han ser er en trussel eller ikke. I Afghanistan var det en 14-åring som sto for den første falne NATO-soldat. Gutten var sannsynligvis en av de rundt 8 000 barna som er eller har vært en del av Taliban-styrkene.

Når vestlige soldater står ansikt til ansikt med barnesoldater i kamp, blir de også ofte usikre på hva de skal gjøre. Skal man angripe, trekke seg tilbake, overgi seg eller forsøke å avværne barnet? Den britiske hæren ble for alvor oppmerksom på problemet da en av deres patruljer ble tatt til fange av RUF-barnesoldater i Sierra Leone. Dette skjedde

fordi de nølte med å angripe barna, som var under 15 år gamle.

«**VÅRT NÅVÆRENDE** arbeid for å sette en stopper for barnesoldater er vellykket.»

Ønsketenkning. Det internasjonale samfunnet håndterer problemet ved hjelp av avskrekking – man rettsforfølger voksne som rekrutterer barn til krig, og demobilisering – man tar fra barna våpnene og sender dem hjem. Ingen av disse metodene går langt nok. De fleste som rekrutterer barnesoldater tror jo aldri at de skal bli tatt for dette. Den tapende part i krigen risikerer ofte å bli trukket for internasjonale domstoler, og vil lettere rekruttere enda flere barnesoldater for å sikre seier eller hale ut tiden. Andre regner med at de vil få amnesti ved en våpenstillstand. *Herrens motstandshær* i Uganda er et godt eksempel. Krigsherren Joseph Kony har rekruttert barnesoldater siden 1990-årene uten å bli tatt, og ugandiske embetsmenn vedgår uoffisielt at de trenger alle gulrøtter de kan skaffe, inkludert amnesti, for å klare å framforhandle en vellykket fredsavtale.

Å SENDE BARN hjem igjen via programmer for avvæpning, demobilisering og reintegrering, er også mye brukt. Disse programmene har til hensikt å få barn og unge ut av de militære gruppene og tilbake til utdanning eller arbeid. Men mange slike programmer utelukker jenter. De har ofte ikke tilstrekkelig innsikt i den lokale økonomien, og trener opp barna til yrker det ikke er bruk for. Programmene er derfor ofte alt for kortsiktige, overflatiske, og løser ikke de bakenforliggende årsaker til konflikten. Den viktigste utfordringen i kampen mot barnesoldater ligger i en forståelse av de typer konflikter som rekrutterer barn. Barna kommer til anvendelse i de brutale og langvarige borgerkrigene, den typen kriger som ulmer i flere år, kanskje tiår. Dessverre er denne typen konflikter den vanligste formen for krig i dag. Før man får satt en stopper for disse krigene, får man ikke satt en stopper for rekrutteringen av barn som soldater.

Scott Gates og Simon Reich er forfattere av boken «*Child Soldiers in the Age of Fractured States*». En lengre engelsk utgave av denne artikkelen ble publisert i *Foreign Policy*s nettutgave *ForeignPolicy.com* i mai 2009. Oversatt av Andrew Feltham og Agnete Schjønsby